

Ár 2007, mánudaginn 14. maí, er á dómþingi Héraðsdóms Suðurlands, sem háð er að Austurvegi 4, Selfossi, kveðinn upp dómur í máli nr. E-543/2006:

Bogi Halldórsson

(Jónas Haraldsson, hrl.)

gegn

Ísfélagi Vestmannaeyja hf.

(Jóhannes Bjarni Björnsson, hrl.)

Mál þetta, sem dómtekið var 19. mars s.l., er höfðað með stefnu birtri 22. ágúst s.l.

Stefnandi er Bogi Halldórsson, kt. 000000-0000, Óðinsgötu 18a. Reykjavík.

Stefndi er Ísfélag Vestmannaeyja, kt. 000000-0000, Strandvegi 28, Vestmannaeyjum.

Dómkröfur stefnanda eru þær að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 811.800 krónur auk dráttarvaxta samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 af 474.125 krónum frá 15. mars 2005 til 15. apríl sama ár, en af stefnufjárhæð frá þeim degi til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar að mati dómsins.

Dómkröfur stefnda eru þær hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og honum verði dæmdur málskostnaður úr hendi hans að mati dómsins.

Málavextir.

Stefnandi lýsir málsatvikum svo að hann hafi frá árinu 2001 gegnt stöðu matsveins á skuttogaranum Snorra Sturlusyni VE-28 sem stefndi á og gerir út. Hann hafi veikst 30. desember 2004 og verið óvinnufær vegna veikinda allt þar til í upphafi aprílmánaðar 2005. Hafi stefndi greitt staðgengilslaun í tvo mánuði vegna þessa, með réttum hætti að því er stefnandi taldi. Stefnandi segist frétt það hjá skipsfélagi sínum í mars 2006, sem sækja hafi þurft veikindalaun sín hjá stefnda með aðstoð lögmanns, að hann ætti inni veikindalaun hjá stefnda. Hafi verið haft samband við útgerðarstjóra stefnda en beiðni um leiðréttingu hafi verið hafnað.

Stefnandi segist hafa starfað eftir svokölluðu skiptimannakerfi, þ.e. hann fari í eina veiðiferð en sé í frii þá næstu o.s.frv. Greiðslufyrirkomulag launa sé hins

vegar þannig að hann fái greiddan hálfan aflahlut vegna hvarrar veiðiferðar til að jafna áhættuna af misjöfnu aflaverðmæti. Stefndi telur hins vegar að stefnandi hafi einungis gegnt hálfri stöðu matsveins um borð í skipinu og hafi hann því aðeins átt rétt á og verið skylt að fara annan hvern túr með skipinu á móti öðrum matsveini, sem gegnt hafi stöðunni á móti stefnanda. Hafi honum með sama hætti verið rétt og skylt að fara annan hvern túr og sinna stöðu matsveins um borð í skipinu að hálfu á móti stefnanda. Þá hafi skipverjar samið svo um sín á milli að þeir skipti til helminga þeim aflahlut sem til falli í hverri veiðiferð í því skyni að jafna áhættuna sín á milli vegna mismunandi aflaverðmætis.

Stefnandi segist hafa átt rétt á staðgengilslaunum í veikindaförföllum sínum að hámarki í tvo mánuði samkvæmt 36. gr. sjómannalaga. Stefndi hafi hins vegar greitt stefnanda laun með vísan til fyrr greinds skiptimannakerfis og greiðslufyrirkomulags í tvo mánuði og hafi stefnandi þar af leiðandi einungis fengið u.þ.b. helming af staðgengilslaunum matsveins á hinu tveggja mánaða tímabili.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Stefnandi byggir á því að hann hafi gegnt stöðu matsveins á skuttogaranum frá því á árinu 2001 og hafi hann því öðlast rétt til staðgengilslauna í veikindaförföllum samkvæmt 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985, að hámarki í tvo mánuði, en hann hafi forfallast frá vinnu vegna veikinda 30. desember 2004. Hafi stefnandi verið óvinnufær vegna veikinda til 2. apríl 2005. Stefnandi byggir á því að samkvæmt 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga skuli skipverji sem verður óvinnufær vegna sjúkdóms eða meiðsla sem hann verði fyrir meðan á ráðningartíma hans standi, eigi missa neins í af launum sínum í hverju sem þau séu greidd svo lengi sem hann sé óvinnufær af framangreindum ástæðum, þó ekki lengur en tvo mánuði. Skipverji sem forfallist vegna veikinda eigi þó ekki rétt til launa í fleiri daga en hann hafi verið í þjónustu útgerðarmanns. Samkvæmt 2. málslíð 1. mgr. 36. gr. laganna taki skipverji, sem sé í launalausum frí er hann forfallast frá vinnu vegna slysa eða veikinda, laun frá þeim tíma er hann skyldi hefja störf að nýju. Samkvæmt lögskráningarvottorði hafi stefnandi verið lögskráður úr skiprúmi 23. desember 2004 og hafi þá hafist launalaust frí hans frá störfum á milli veiðiferða. Aftur hafi verið lögskráð í stöðu matsveins 2. janúar 2005. Miðist upphaf veikindalaunaréttar stefnanda, að afloknu launalausum leyfi, því við 2. janúar sama ár og 2ja mánaða staðgengilslaunaréttur hans í veikindaförföllum frá 2. janúar til og með 1. mars 2005.

Byggt er á því að samkvæmt launaseðlum dags. 3. febrúar og 28. febrúar 2005 hafi heildarlaun stefnanda í veikindaförföllum frá 2. janúar til 3. febrúar 2005 numið 485.739 krónum. Hásetahlutur í umræddri veiðiferð hafi numið 630.490 krónum. Af launaseðli sjáist að stefndi hafi ekki greitt stefnanda fullt kaup umræddan túr eins og honum hafi borið að gera samkvæmt framangreindu ákvæði sjómannalaga, heldur hafi hann fengið túrinn gerðan upp í samræmi við áðurgreint skiptimannakerfi og greiðslufyrirkomulag. Þá hafi stefnanda borið að fá aðrar kjarasamningsbundnar greiðslur, þ.e. fæðispeninga, starfsaldursálag og

hlífðarfatapeninga. Stefnandi byggir einnig á því að samkvæmt launaseðlum dags. 14. mars og 6. apríl 2005, vegna veiðiferðar sem staðið hafi frá 8. febrúar til 13. mars sama ár, hafi heildarlaun stefnanda numið samtals 570.154 krónum (583.562 – 13.408). Réttur stefnanda til staðgengilslauna hafi náð til 1. mars 2005, eða í 22 daga af þeim 34 sem veiðiferðin hafi staðið yfir. Af því sjáist að launagreiðslur til stefnanda tímabilið frá 8. febrúar til 1. mars sama ár hafi numið 368.923 krónum ($570.154 * 22/34 = 368.923$). Eins og vegna fyrri veiðiferðarinnar hafi stefndi ekki greitt stefnanda fullt kaup í samræmi við ákvæði 36. gr. sjómannalaga. Stefnandi hafi þó fengið greiddar aðrar kjarasamningsbundnar greiðslur, þ.e. fæðispeninga, starfsaldursálag og hlífðarfatapeninga. Stefnandi telur því að staðgengilslaun stefnanda tímabilið 2. janúar til 3. febrúar 2005 hefðu átt að nema 973.272 krónum og sundurliðar stefnandi fjárhæðina þannig að aflahlutur sé 630.490 krónur, 0,25% aukahlutur matsveins sé 157.623 krónur, 7% álag á aflahlut sé 55.168 krónur, fæðispeningar ($33 * 945$) séu 31.185 krónur, starfsaldursálag sé 3.751 króna ($3.410 * 33/30$), hlífðarfatapeningar séu 5.210 krónur ($4.736 * 33/30$) og 10.17% orlof 89.845 krónur. Þá telur stefnandi að staðgengilslaun sín tímabilið 8. febrúar til 1. mars sama ár hefðu átt að nema 706.598 krónum og sundurliðar stefnandi fjárhæðina þannig að aflahlutur sé 459.519 krónur, aukahlutur 114.880 krónur ($710.165 * 0,25 * 22/34$), 7% álag á aflahlut sé 40.208 krónur, fæðispeningar ($22 * 945$) séu 20.790 krónur, starfsaldursálag sé 2.501 króna ($3.410 * 22/30$), hlífðarfatapeningar séu 3.473 krónur ($4.736 * 15/33$) og 10.17% orlof 65.227 krónur.

Stefnandi byggir á því að staðgengilslaun stefnanda á fyrra tímabilinu hefðu átt að nema 973.272 krónum en veikindalaun hans hafi einvörðungu numið 499.147 krónum. Gerir stefnandi því kröfu um mismuninn, 474.125 krónur. Með sama hætti gerir stefnandi kröfu um mismun vegna síðara tímabilsins eða 337.675 krónur. Heildarkrafa stefnanda er því 811.800 krónur.

Stefnandi segir ljóst að á hinu tveggja mánaða tímabili hafi honum borið að fá öll þau laun greidd sem fylgt hafi stöðu matsveins um borð í skipinu og breyti engu um þá niðurstöðu að umrætt skiptimannakerfi hafi verið í gildi um borð í skipinu.

Stefnandi vísar um lagarök til ákvæða sjómannalaga nr. 35/1985, aðallega á 6. og 36. gr. laganna, meginreglu vinnuréttar um greiðslu verkkaups og fordæmis Hæstaréttar. Þá er byggt á ákvæðum í kjarasamningi milli Lands sambands íslenskra útvegsmanna og Sjómannasambands Íslands. Dráttarvaxtakrafa er byggð á 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 og krafa um málskostnað er reist á 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Stefndi byggir á því að uppgjör við stefnanda hafi verið í samræmi við ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga og kjarasamning aðila, grein 1.21. Stefndi telur málið fjalla um það hvort stefnandi eigi rétt til þess að fá laun í veikindaförföllum með sama hætti og hefði hann gegnt 100% stöðu matsveins um borð í skipinu, þ.e. verið rétt og skylt að fara allar veiðiferðir skipsins. Telur

stefndi stefnanda fara fram á það að algerlega verði litið fram hjá þeirri staðreynd, sem hann þó viðurkenni í stefnu, að hann hafi gegnt einni stöðu matsveins um borð í skipinu á móti öðrum, sem átt hafi jafn mikinn rétt og hann til að fara helming allra veiðiferða með skipinu.

Stefndi hefur lagt fram yfirlit yfir launagreiðslur fyrir sex veiðiferðir á tímabilinu 17. nóvember 2004 til 17. júlí 2005, en þar kemur fram að stefnandi hafi verið um borð í fyrstu veiðiferðinni og fengið greiddar 652.494 krónur fyrir hana, en hinn matsveininn hafi fengið greiddar 563.027 krónur. Í annarri veiðiferðinni hafi stefnandi verið í fríi en fengið greiddar 485.739 krónur en hinn matsveinninn, sem þá var um borð, hafi fengið greiddar 553.687 krónur. Hafi launagreiðslur til stefnanda í tengslum við umræddar sex veiðiferðir numið samtals 3.524.870 krónum en hinn matsveinninn hafi fengið 3.539.592 krónur. Stefndi byggir á því að stefnandi hafi á því tímabili sem hann hafi verið óvinnufær, eða frá 30. desember 2004 til 4. apríl 2005, fengið greidd full laun í samræmi við ákvæði 36. gr. sjómannalaga. Sýni samanburður við laun þess sem gegndi stöðunni á móti stefnanda að þeir hafi haft svo að segja sömu laun fyrir umrætt tímabil.

Stefndi kveður stefnanda hafa verið í fríi í janúartúrnum og þá fengið 0,625 hlut á móti hinum matsveininum samkvæmt samkomulagi þeirra. Í febrúartúrnum hafi stefnandi verið í veikindaförföllum en fengið full laun eins og hann hefði verið um borð, þó þannig að hlut hans var skipt með hinum matsveininum. Stefndi mótmælir því að veikindalaunaréttur stefnanda hafi átt að hefjast strax 2. janúar 2005. Stefndi hafi verið skráður í fríi í janúar en ekki veikur og því hafi hann aðeins fengið 0,625 hlut greiddan, en ekki aðrar launatengdar greiðslur. Telur stefndi hér um misskilning stefnanda að ræða sem hann væntir að verði leiðréttur. Ef ekki bendir stefndi á að stefnandi hafi engum athugasemdum hreyft við uppgjörum til sín á þessum forsendum, en sú staðreynd hafi blasað við honum á launaseðlum að laun greidd í janúar hafi aðeins verið helmingur af aflahlutdeild hins matsveinsins en ekki veikindalaun. Telur stefndi of seint fyrir stefnanda að koma fram með athugasemdir að þessu leyti nú, tæpum tveimur árum síðar. Stefndi telur að stefnandi hafi í umræddum marstúr ekki verið í vinnu eða ekki með vinnuskyldu, enda aðeins ráðinn til að fara annan hvern túr með skipinu.

Stefndi telur nauðsynlegt að hafa í huga grundvallarrök að baki reglunum þegar ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaganna séu skýrð. Reglur um að launþegar skuli í ákveðinn tíma njóta fullra launa í förföllum vegna veikinda eða slysa byggi á sjónarmiðum um sam hjálp og séu gerðar til að tryggja fjárhagslegt öryggi starfsmanna. Deila megi um hversu háar slíkar bætur skuli vera eða hversu lengi starfsmaður eigi að njóta þeirra og hafi sú niðurstaða fengist að verkamenn og sjómenn skyldu eigi missa neins í af launum sínum í hverju sem þau eru greidd, landverkamenn í einn mánuð en sjómenn í tvo mánuði. Hafi þessi regla verið nefnd staðgengilsreglan og bæturnar staðgengilslaun. Stefndi telur rétt viðkomandi ekki ráðast af launum staðgengils, heldur eigi sjómaðurinn rétt á að fá þau laun sem hann hefði fengið ef veikindi eða slys hefðu ekki komið í veg fyrir að hann gæti gegnt starfi sínu áfram. Stefndi telur koma skýrt fram í greinargerð með frumvarpinu og á umræðum á Alþingi að skýra beri 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga svo að ekki sé beinlínis ætlast til þess að menn græði fjárhagslega á veikindum, heldur að þeir verði ekki fyrir tapi. Stefndi telur það grundvallarreglu í vinnurétti að launþegi eigi ekki að hagnast á slysi eða veikindum á kostnað vinnuveitanda síns. Þá telur stefndi löggjafann ekki hafa heimild til þess að kveða á um skyldu

vinnuveitanda til að greiða starfsmanni sínum bætur, sem séu hærri en umsamin laun. Þá verði að skýra ákvæðið með hliðsjón af grunnreglunni og með það í huga að löggjafanum sé óheimilt að mismuna vinnuveitendum með svo grófum hætti að einn afmarkaður og þröngur hópur þeirra, útgerðarmenn skipa, skuli gert að greiða launþegum sínum ekki aðeins bætur fyrir launamissi í tiltekinn tíma, heldur greiðslur umfram sannanlega töpuð laun, þ.e. sérstaka þóknun eða aukagreiðslur vegna veikinda sem séu miklu hærri en þau laun sem launþeginn hefði getað unnið sér inn óforfallaður. Verði að gera kröfu til þess að frávík frá meginreglunni komi fram með skýrum hætti í texta laganna og að færð væru fram gild rök fyrir slíku frávíki í greinargerð. Hvorugu hafi verið fyrir að fara við setningu laganna. Stefndi telur liggja fyrir að stefnandi hafi verið í hálfu starfi. Hann hafi fengið greidd laun í veikindum sínum miðað við þau laun sem hann hefði fengið ef hann hefði ekki veikst. Geti stefnandi að mati stefnda ekki átt rétt á frekari launum og því beri að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Stefndi telur að fullt samkomulag hafi verið með aðilum um uppgjör við stefnanda. Hafi stefnandi talið sig eiga aðrar og frekari kröfur á hendur stefnda hafi honum borið að gera þær strax í upphafi og það sé fyrst með málshöfðun þessari sem stefnandi setji fram kröfur um leiðréttingu. Hafi hann með tómlæti sínu firrt sig rétti til frekari greiðslna, hafi sá réttur yfirhöfuð verið til staðar.

Verði talið að í 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga felist réttur til handa stefnanda til að fá slysa- eða veikindalaun sem séu hærri en þau laun sem hann hefði notið óforfallaður, byggir stefndi á því að sýkna beri með vísan til þess að ákvæðið brjóti gegn 1. gr. samningsviðauka nr. 1 við Mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. 1. gr. laga nr. 62/1994. Þá telur stefndi slíka niðurstöðu brjóta í bága við 65. gr. og 72. gr. stjórnarskrárinnar. Stefndi byggir á því að um sé að ræða inngríp í eignarrétt vinnuveitanda og tilfærslu á peningalegum verðmætum frá þeim til launþega við þær aðstæður. Hafi verið um það almenn sátt að það falli undir heimildir löggjafans að setja almenn lög um bætur fyrir launamissi í veikinda- og slysaforföllum. Við slíka lagasetningu verði löggjafinn að gæta að jafnvægi milli hagsmuna vinnuveitanda og launþega og jafnfram að slík inngríp séu almenn og vinnuveitendum sé ekki mismunað nema fyrir liggi rök sem standist þann mælikvarða að mismununin sé málefnaleg og í þágu almannahagsmuna. Stefndi telur það almenna reglu vinnuréttar að launþegar eigi ekki að hafa fjárhagslegan hag af veikindum sínum og hafnar því að hægt sé að finna því stoð eða réttlættingu að launþegi fái hærri greiðslur fyrir veikindi frá vinnuveitanda en sem svari til launamissis hans, hvað þá tvöföld laun í veikindaforföllum eins og grunnsjónarmið stefnanda byggja á.

Stefndi mótmælir vaxtakröfu stefnanda og telur að vexti ætti í fyrsta falli að dæma frá dómsuppsögudegi. Verði ekki á það fallist krefst stefndi þess að vextir verði ekki dæmdir fyrr en frá 13. október 2006, sbr. 3. mgr. 5. gr. laga nr. 38/2001.

Stefndi vísar um málskostnað til 130. gr. laga nr. 91/1991.

Niðurstaða.

Stefnandi gegndi frá árinu 2001 stöðu matsveins á skuttogaranum Snorra Sturlusyni VE-28 sem stefndi á og gerir út. Samkvæmt gögnum málsins veiktist hann 30. desember 2004 og var óvinnufær vegna veikinda allt þar til í upphafi aprílmánaðar 2005. Stefndi hefur greitt stefnanda staðgengilslaun í tvo mánuði vegna þessa, með réttum hætti að því er stefnandi taldi við móttöku uppgjors. Stefnandi segist hafa frétt það hjá skipsfélagi sínum í mars 2006, sem sækja hafi þurft veikindalaun sín hjá stefnda með aðstoð lögmanns, að hann ætti inni veikindalaun hjá stefnda. Hafi verið haft samband við útgerðarstjóra stefnda en beiðni um leiðréttingu hafi verið hafnað.

Stefndi gerði upp laun við stefnanda vegna þessara veikindaforfalla í febrúar, mars og apríl 2005 og heldur stefndi því fram að uppgjorið hafi verið í samræmi við þau ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga að skipverji sem verði óvinnufær vegna sjúkdóms eða meiðsla meðan á ráðningartíma stendur, skuli ekki missa neins í af launum sínum í hverju sem þau eru greidd svo lengi sem hann sé óvinnufær, þó ekki lengur en tvo mánuði. Ekki liggur annað fyrir en að stefnandi hafi tekið við uppgjori veikindalauna án nokkurs fyrirvara eða athugasemda. Það er fyrst með málshöfðun þessari 22. ágúst s.l., eða tæpu einu og hálfu ári eftir athugasemdalaus móttöku launauppgjors af hálfu stefnanda, sem hann setur fram kröfu um leiðréttingu. Hefur stefnandi með þessu sýnt af sér stórfellt tómlæti um að halda fram ætluðum rétti sínum og verður stefndi þegar af þeirri ástæðu sýknaður af kröfu hans.

Rétt þykir að málskostnaður falli niður.

Hjörtur O. Aðalsteinsson dómstjóri kvað upp dóminn. Dómsuppkvaðning hefur dregist vegna embættisanna en lögmennt aðila töldu endurflutning óþarfan.

DÓMSORÐ:

Stefndi, Ísfélag Vestmannaeyja hf., skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Boga Halldórssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Hjörtur O. Aðalsteinsson.